

Ignatius Bengt Jakob

Kirkkoherra, herätysaarnaaja, kansanvalistaja ja virsirunoilija

Ei ole totuutta, ei laupeutta eikä Jumalan tuntoa maassa, mutta valapattoisuus, valhe, murha, varkaus ja huoruus ovat vallan saaneet ja yksi verenvika tapahtuu toisen jälkeen (Hos. 4:1-2). Ja tämä hävittävä synnin tulva, tämä yhä kasvava turmelus on levinnyt kaikkiin säätyihin, komeimmista asunnoista halvimpiin mökkeihin, niin että Jumalalla on syytä meistä katkerasti valittaa: 'Koko pää on sairas, koko sydän on väsynyt; kantapäätä kiireeseen asti ei siinä ole tervettä.' Mutta kauheinta kaikessa on tuo ääretön suruttomuus, joka estää meitä näkemästä kurjuuttamme ja viimeiseen asti vastustaa pitkämielisen Jumalan väsymättömiä yrityksiä hänen koettaessaan taivuttaa meitä parannukseen. Ja katso, sentähden ovat myöskin Jumalan kostontuomiot joutuneet ja hänen vihansa maljat täytetyt ylitemme vuodatettaviksi. Katso, hänen miekkansa höyryää kaatuneitten veljiemme verestä ja rajoillamme palaa tuli, levittäen kauhua ja hävitystä kaikkialle. Miksi me täällä kotona vielä saamme kokea Kaikkivaltiaan kärsivällisyyttä, miksi on hänen ääretön armonsa meille niin runsaalla mitalla jakanut siunausta, ja minkätähden antaa hän meidän vielä rauhassa kuulla noita vakavia kehotuksia parannukseen?

Näin järeätä tekstiä kaikuu Turun tuomiokirkon saarnatuolista loppuvuodesta 1789. Meneillään on toinen vuosi sodassa Venäjää vastaan. Nuori pastori Bengt Jakob Ignatius kehottaa kuulijoitaan henkilökohtaiseen katumukseen, mutta myös rukoilemaan hartaasti koko kansan puolesta: ”Rukoilkaa, rukoilkaa Herraa ainakin lieventämään rangaistusta, vuodattamaan armoa kostonpäivienkin osalle, siten kääntämään syntisiä parannukseen ja etenkin varjelemaan lapsiaan kaikista sielun vaaroista ijankaikkiseen autuuteen”.

28-vuotias Bengt Jakob oli jo ehtinyt tulla tunnetuksi poikkeuksellisen etevänä puhujana. Tämä sodan keskellä pidetty saarna herätti niin paljon huomiota, että se painettiin.

Kului vielä muutama vuosi, ja nuori herätysaarnaaja valittiin kirkkoherraksi Vihtiin. Vihti oli hänelle tuttu jo varhaislapsuudesta, ja oli hän ehtinyt ottaa itselleen vaimonkin vanhalta kotipaikkakunnaltaan.

Bengt Jakob Ignatius syntyi 16.1.1761 Tuusulan kirkkoherran poikana. Hänen äitinsä Kristina oli Vihdin kirkkoherran Jakob Malmin ja tämän ensimmäisen puolison tytär. Perheen isä kuoli, kun Bengt Jakob oli vasta kolmivuotias. Pieni poika joutui sukulaispappien kasvatettavaksi, ensin

Vihtiin, jossa kirkkoherrana oli hänen ukkinsa, iäkäs Jakob Malm ja myöhemmin luultavasti myös Sahalahdelle, jonka kirkkoherrana oli äidin veli Anders Malm. Bengt Jakob opiskeli sukulaisten avun turvin Helsingin triviaalikoulussa ja Turun katedraalikoulussa. Ylioppilaaksi hän pääsi 14-vuotiaana v. 1775, ja papiksi hänet vihittiin v. 1780. Hän toimi aluksi apulais- ja sotilaspappina sekä vuodesta 1784 Turun ruotsalaisen seurakunnan kappalaisena. Hänen ensimmäinen puolisonsa, Sofia Barbro Ekestubbe, jonka kanssa hänet vihittiin v. 1788, oli Vihdin Olkkalasta. Vihdin kirkkoherraksi hänet valittiin v. 1794.

Kirkkoherra Ignatius pyrki lyhyeksi jääneellä virkakaudellaan parantamaan kansanopetuksen ja köyhäinhoidon tilaa Vihdissä. Myös hänen edeltäjänsä Georg Lagus oli yrittänyt sekä toimeliaasti että ankarin keinoin edistää vihtiläisten lukutaitoa. Kirkkoherra A. J. Hipping kertoo pitäjänhistoriassaan: ”Rovasti Laguksen seuraaja, kirkkoherra Ignatius, koetti nuorin voimin rakentaa sille perustukselle, joka oli jo pantu. Mutta hänkään ei voinut saada pitäjäläisiä suostumaan siihen, että makasiinista myönnettävällä määrärahalta olisi palkattu koulumestari.”

Ignatiuksen kiinnostus luku- ja kirjoitustaidon tilan kohentamiseen ei kohdistunut pelkästään vihtiläisiin. Teologian tohtori Seppo Haavisto luonnehtii hänen toimintansa merkitystä: ”Ignatius valittiin v. 1797 valtakunnan epävirallisen kouluhallituksen, tukholmalaisen Pro Fide et Christianismo -seuran jäseneksi. Jo seuraavana vuonna Ignatius lähetti seuralle memoriaalin, jossa hän pyysi erityisesti huolehtimaan siitä, ’että rahvaan opetukseen soveliaita entistä parempia kristinopin oppikirjoja ryhdyttäisiin valmistamaan’. Tällä kehotuksellaan Ignatius tuli olemaan vielä samana vuonna (1798) hyväksytyin pitäjänkoulujen ehdotuksen alkuunpanija.” Myöhemmin Suomen Talousseuran jäsenenä Ignatius julkaisi kirjoituksia katovuosien seurausten korjaamisesta ja alkoholin vaikutuksesta tapoihin ja talouteen.

Asiantuntijat ovat Ignatiuksen harvojen säilyneiden saarnojen perusteella pitäneet hänen saarnalahjojaan ”valtavina”. Herätysshenkisenä hän ei voinut hyväksyä muotiin tullutta valistusteologista suuntausta. Hän ruoski saarnoissaan kevytmielistä ja piittaamatonta elämäntapaa mitään yhteiskuntaluokkaa säästämättä, mutta kehotti myös ”pakenemaan katuvin sydämin Vapahtajan rakkauden avonaiseen helmaan”. Jälkipolville häneltä ei ole juurikaan säilynyt saarnojen ohella muuta suoranaista tekstiä, poikkeuksena Vihdin aikana, v. 1797 julkaistu 128-sivuinen Sanna och falska christnas kännetekn (Todellisten ja väärin kristittyjen tuntomerkkejä).

Ignatiuksen on arveltu jo hyvin varhain tutustuneen Lounais-Suomen herännäisyyteen. Joka tapauksessa hän sai siitä vahvoja vaikutteita. Hän tutustui mm. Anders Achreniukseen, ja yhteistyön tuloksena syntyi Turun aikana etenkin Länsi-Suomen rukoilevaisten käyttämä Halullisten sieluin hengelliset laulut (1790). Tämän kokoelman saavuttamasta suosiosta kertoo, että jo vuonna 1806 siitä otettiin ”seitzemäs ylöspero” eli 7. painos.

Bengt Jakob eli Pentti Jaakko Ignatiuksen nimi on nykyisin tuttu lähes yksinomaan hänen kulutuskestävyydeltään mainioiksi osoittautuneiden virsiensä ansiosta. Hän julkaisi itse v. 1824 kokoelman Uusia Suomalaisia Kirkko-Wirsiä, jonka 230 virrestä hän oli sepittänyt 43. Nykyisen virsikirjan virret 211, 240, 366, 375 ja 629 ovat hänen käsialaansa. Kaikkiaan hänen kirjoittamiaan, kääntämiään tai muokkaamiaan tekstejä on virsikirjassamme neljätoista.

Vihdistä Ignatius siirtyi Halikkoon, jonka kirkkoherrana hän toimi 1801–24. Viimeiseksi virkapaikaksi jäi Ulvila (1824–27). Rovasti Ignatius oli Suomen Evankelisen Seuran perustajia sekä v. 1817 asetettujen käsikirja- ja virsikirjakomiteoiden jäsen. Hänen laajasta arvostuksestaan kertoo myös se, että hänet vihittiin teologian kunniatohtoriksi uskonpuhdistuksen 300-vuotisjuhlan yhteydessä v. 1817.

Ignatius jäi kahdesti leskeksi, ja hänen kolme puolisoaan synnyttivät yhteensä 18 lasta. Pojista yksi, Sven Israel, palveli Vihdin seurakuntaa kappalaisena 1822–33, varhaiseen kuolemaansa saakka. Bengt Jakob Ignatius kuoli 6.11.1827 Ulvilassa.

Teksti: Pekka Nieminen. Teoksesta "Keskeneräinen tehtävä. Vihdin seurakunnan 500-vuotisjuhlajulkaisu." Vihdin seurakunta, 2006. Kuva: Pekka Vähäsarja, Vihdin Kameraseura.